

Musescore: muzieknotatie

3 maart 2011

A klaar? start!

1 Installatie

Je vindt het Windows-installatieprogramma op <http://www.musescore.org>.

Installeer dit gratis (open source) programma thuis, zo kan je nog eens nagenieten!

Een heus handboek vind je op <http://musescore.org/nl/handboek>, je kan daar op het internet dingen opzoeken en lezen. De cursus op internet is iets uitgebreider dan deze die je hier krijgt!

2 Deze handleiding

Om het een beetje overzichtelijk te houden vind je sommige woordjes tussen aanhalingstekens ("), dit wil zeggen dat het een toets van je computerklavier is of iets wat je moet intypen of een menu op je scherm.

3 Start!

Start Musescore op vanuit 'alle programma's' of vanop het bureaublad indien je een icoontje aanmaakte. Je krijgt een demopartituur van Mussorgsky te zien.

4 Maak een nieuwe partituur

Druk 'Ctrl + N' of kies 'Score' en 'nieuw' om een nieuwe partituur te beginnen.

In het eerste venster kan je titel, ondertitel, componist enz. invullen. Klik op volgende om door te gaan.

Hier zie je twee kolommen, in de linkse kolom staan instrumentenfamilies en indien je daarop klikt instrumenten. Dubbelklikken plaatst een instrument in de rechterkolom en zorgt ervoor dat er straks een notenbalk voor dat instrument op je partituur staat. Dit herhaal je tot je alles hebt wat je nodig hebt.

Je kan instrumenten nog verschuiven van positie (in de rechterkolom) door er één te selecteren en 'boven' of 'onder' te klikken. Klik op 'next'.

In het volgende scherm kies je de voortekening en klik nog maar eens op 'next'.

Kies de maatsoort en daaronder indien je een opmaat gebruikt de opmaat. Voor de opmaat kan je bvb. 3 en 8 kiezen indien je met drie achtste noten moet beginnen. Kies nu 'finish' en de notenbalken verschijnen op je blad.

Tot slot: alles wat je met deze wizard maakte kan achteraf nog aangepast worden!

B Noten op een blad plaatsen

1 Invoermodus

Om noten in te voeren moet je eerst de invoermodus aanzetten! Typ 'N' of click op 'N' in de balk bovenaan en je kan beginnen.

2 Met de muis

De eenvoudigste manier is om een ritme te selecteren bovenaan in de balk en dan te klikken in de partituur. Gezien deze methode echter traag werkt kijken we nog een stukje verder.

3 Met cijfers en letters

Gebruik je cijfertoetsenbord om een ritme in te voeren en je lettertoetsenbord om de toonhoogte te selecteren:

- 1 = 64ste noot
- 2 = 32ste noot
- 3 = 16^{de} noot
- 4 = 8ste noot
- 5 = 4^{de} noot
- 6 = halve noot
- 7 = hele noot
- 8 = dubbele hele noot
- 9 = dubbele dubbele hele noot
- A = la
- B = si
- C = do
- D = re
- E = mi
- F = fa
- G = sol

Duw op de spatiebalk voor een rust.

Indien je een akkoord wil schrijven (noten boven elkaar) hou je na de eerste noot Shift vast terwijl je de volgende noten typt.

Een geselecteerde of net ingevoerde noot kan je een octaaf hoger of lager plaatsen met 'Ctrl + ↑' of 'Ctrl + ↓'. Je kan ook onmiddellijk na het invoeren van een noot (of later, selecteer de noot) corrigeren met de pijltjestoetsen. Pas op: de noot gaat per halve toon omhoog of omlaag. Trouwens ook handig om snel kruisen en mollen te gebruiken!

Triolen: schrijf de eerste noot van een triool (of selecteer een bestaande noot), typ nu 'Ctrl + 3' en vervolg dan met de tweede en derde noot. Let wel: je typt eerst een vierde noot, bij het maken van een triool verandert deze in een achtste, daarna verander je via je cijfertoetsenbord naar achtsten en typt de twee volgende noten! (Begin dus met een halve voor een triool van vierdes, enz.)

Stoppen met invoeren: duw 'Esc'! Als je dit vergeet kan het vervelend zijn!

Je kan ook met een MIDI-toetsenbord invoeren, wat de zaak nog makkelijker maakt. Typ ook hier 'N' en ga verder met je ene hand op het cijfertoetsenbord voor de ritmes en de andere hand op je klavier voor de noten.

4 *Maten toevoegen of verwijderen*

Voor het toevoegen van een maat aan het einde typ je 'Ctrl + B'. Wil je ergens tussenin een maat toevoegen selecteer dan de volgende maat en typ 'Ins' op je toetsenbord. De maat verschijnt voor de geselecteerde maat.

Voor het toevoegen van meerdere maten ga je naar het menu 'Creëer' en kies daar 'maten', 'meerdere maten toevoegen' of 'meerdere maten invoegen'.

Maten verwijderen: hou 'Ctrl' vast terwijl je klikt op een maat (naast noten of rusten), je krijgt nu een kader van stippellijn rond de maat. Duw nu 'del' en de maat is weg met alles wat er in stond!

5 *Selecteren*

- Zorg dat je niet in de invoermodus staat, 'Esc' duwen dus.
- 'Klik' op een object om één object te selecteren
- 'Ctrl + klik' om verschillende objecten te selecteren die niet naast elkaar liggen.
- 'Shift + klik' om naast elkaar staande objecten te selecteren.
- 'Shift + ← of →' breidt een selectie uit noot per noot.
- 'klik' op een witruimte in een maat om onmiddellijk de hele maat te selecteren.

6 *Beweeg eens je partituur*

Allicht had je dit reeds ontdekt! Versleep je partituur door met je muis ingedrukt op een witte ruimte te bewegen. Indien de navigator openstaat (menu 'Beeld' en 'navigator' aanvinken) kan je links onder in het partituurvenster met het blauwe rechthoekje door de partituur fietsen.

7 *Palet*

Het palet is zeer handig in musescore, je kan het gebruiken om sleutels, maatveranderingen, articulaties, ... in te voeren.

Twee mogelijkheden:

- Je sleept een symbool uit het palet naar een noot (of een andere plaats in de partituur).
- Je selecteert de noten (of iets anders) waar een symbool moet komen en dubbelklikt dan op het symbool in het palet.

7.1 *Boogjes*

Een boogje schrijf je door een noot te selecteren en 'S' te typen. (Niet in invoermodus). Corrigeer lengte en stand: eerst dubbelklikken en dan verschuiven met de handgrepen. (Of gebruik 'Shift + →')

Een boogje wisselen van boven naar onder de noten gebeurt met 'x' (eerst selecteren).

8 Ongedaan maken

'Ctrl + Z' zoals in de meeste programma's.

'Ctrl + Shift + Z' maakt het herstel ongedaan.

C Kopiëren, kopiëren en nog eens kopiëren

Tja, ook dat kennen we uit andere programma's: selecteer het gewenste fragment, duw 'Ctrl + C', selecteer de eerste rust waar je het stuk wil laten beginnen en duw 'Ctrl + V'. Klaar is Kees.

Bemerk dat je op deze manier ook een fragment een tel (of meer) kunt laten opschuiven. Begon het op de eerste tel, selecteer dan de tweede tel en doe daar 'Ctrl + V'

1 Meer ...

Je kan heel veel dingen aanpassen in Musecore. Dit werkt als volgt: dubbelklik op iets (maatstreep, boogje, ...) en er verschijnen vierkantjes. Deze kan je verslepen en daarmee maak je het object langer of pas je de vorm aan (denk aan de boogjes).

2 Wil je precisiewerk verrichten?

Gebruik dan volgende toetsen bij het aanpassen:

'←' : verplaatst 1 spatie naar links

'→' : verplaatst 1 spatie naar rechts

'↑' : verplaatst 1 spatie naar boven

'↓' : verplaatst 1 spatie naar onder

'Ctrl + ←' : verplaatst 0,1 spatie naar links

'Ctrl + →' : verplaatst 0,1 spatie naar rechts

'Ctrl + ↑' : verplaatst 0,1 spatie naar boven

'Ctrl + ↓' : verplaatst 0,1 spatie naar onder

'Shift + ←' : verplaats de handgreep naar de noot ervoor.

'Shift + →' : verplaats de handgreep naar de noot erna (zeer handig bij boogjes!).

'Tab' : ga naar de volgende handgreep.

D Meer details

1 Melodie over twee notenbalken

Schrijf eerst de melodie op één notenbalk. Met 'Shift + Ctrl + ↓' stuur je de geselecteerde noot naar beneden! Enkel bij klavier of harp...

2 Crescendo en diminuendotekens

Natuurlijk kan je cresc. of dim. schrijven, soms is het echter wel gemakkelijk om twee uiteenlopende lijnen te gebruiken zodat je de lengte van de cresc. kan aanduiden.

Dus: selecteer een noot en typ 'H' (of 'Shift + H' voor een dim.), dubbelklik op het teken om met 'Shift + →' te kunnen verlengen. Te lang?! Geen probleem terug inkorten kan met 'Shift + ←'.

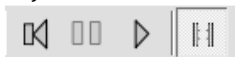
3 Haken

Wil je een haak voor je notenbalken om bepaalde instrumenten in groepen te verbinden, sleep dan een haak (uit palet) naar een witruimte in de eerste maat van een notenbalk. Dubbelklik en gebruik het blauwe vierkantje om groter (of terug kleiner) te maken.

De haak naar links of rechts verplaatsen kan met 'Shift + ←' of 'Shift + →'.

4 Maatstrepen (en herhalingen)

Maatstrepen kan je veranderen in het menu 'Creëer', kies 'maatstrepen', je krijgt een schermje. Hier kan je een maatstreep kiezen en naar een plaats in de partituur slepen! De Maatstrepen voor herhalingen werken ook echt bij het afspelen op voorwaarde dat je bovenaan in de werkbalk het knopje voor herhaling aangeklikt hebt!.

Het rechtse knopje ingedrukt (bleekblauw), de herhalingen worden gespeeld!

5 Da capo, al fine, ...

Al deze zaken vind je in het palet onder 'herhalingstekens'. Vastpakken en slepen naar de juiste plaats. Ook deze worden correct afgespeeld!

6 Dynamiek

Dynamiek vind je onder 'dynamiek' in het palet. (Wordt niet afgespeeld).

7 Lijnen

Vind je onder 'lijnen' in het palet. Ook hier kan je dubbelklikken en aanpassen.

8 Maatcijfers

Maatcijfers voer je ook in (hoe kan het ook anders) vanaf het palet. Let wel, je sleept een maatcijfer naar een maat en kijkt wanneer de maat bruin wordt, nu loslaten. Doe je dit op het moment dat de noten er al in staan dan raak je mogelijk noten kwijt! Maat van $\frac{4}{4}$ veranderen naar $\frac{2}{4}$ = twee tellen kwijt!

Wil je een speciale maatsoort die er niet instaat, ga dan naar het menu 'creëer' en 'maatsoort'. Je krijgt een nieuw scherm waar je rechts in de bovenste rij het aantal tellen helemaal links invult en in de tweede rij de lengte van de tel.

9 Een volledige maat rust

Indien je reeds muziek invoerde doch achteraf toch zo'n hele-maat-rust wil: selecteer de maat en duw 'Delete'.

10 Sleutel

Je kan een sleutel ook uit het palet slepen naar een plaats in de partituur. Indien je sleept naar een bestaande sleutel wordt deze vervangen. Sleutels kan je enkel aan het begin van een maat zetten!

11 Herhalingshaken

We gebruiken herhalingshaken om bij een herhaling een verschillend slot af te bakenen. Deze vind je in het palet onder lijnen. Ook hier kan je na het plaatsen dubbelklikken om de haak langer te maken, in te korten.

Herhalingshaken kan je alleen op de bovenste notenbalk zetten (stel dat er meerdere instrumenten genoteerd staan).

12 Versieringsnoten

Haal je uit het onderdeel 'noten' van het 'palet'. Je sleept zo'n voorslag naar de bewuste noot (tot hij rood kleurt) en corrigeert daarna de toonhoogte met '↑' of '↓'.

13 Wijzigingstekens

Je kan wijzigingstekens ook slepen naar de noot (rood worden!), dit is echter vooral nuttig indien het een dubbelmol of een dubbelkruis betreft. De rest is makkelijker met noot selecteren en '↑' of '↓' (verhoogt of verlaagt per halve toon).

Het spreekt vanzelf dat indien je met een midi-klavier invoegt de kruisen en mollen automatisch verschijnen.

14 Waardestrepen

De waardestrepen zijn lijnen die groepen achtste (of zestiende, ...) noten verbinden. Deze worden automatisch door Musescorpe gegroepeerd. Je kan echter ingrijpen vanuit het 'palet', 'waardestrepen'. Je kan waardestrepen onderbreken of groepen noten langer maken.

Van links naar rechts:

- Start een waardestreep vanaf deze noot
- Verleng een waardestreep op deze noot
- Gebruik geen waardestreep voor deze noot
- Start een tweede graad waardenoot op deze noot
- Automatische waardestrepen voor de geselecteerde passage

15 Transponeer

Selecteer een passage en ga naar het menu 'noten', kies daar transponeer en kies het aantal halve tonen dat je wil stijgen of dalen. (een negatief getal is dalend transponeren).

E Geluid

1 Afspelen

Je kan uiteraard de knoppen in de werkbalk gebruiken (Indien ze niet zichtbaar zijn: in het menu 'beeld' 'transporteer' aanvinken). Wanneer je in afspeelmodus zit (na het aanklikken van de knop) kan je volgende dingen doen:

- pauze/spelen met spatiebalk
- zoek vorig akkoord ' \leftarrow '
- zoek volgend akkoord ' \rightarrow '
- naar vorige maat 'Ctrl + \leftarrow '
- naar volgende maat: 'Ctrl + \rightarrow '
- naar het begin van de partituur: 'Home'
- Afspeelmodus stoppen: klik op de knop.

In sommige omstandigheden is het echter wel handig om het afspeelpaneel te gebruiken, druk F11 en je krijgt het voor je neus. Je kan het afspelen beginnen van een welbepaalde plaats: horizontale schuiver. Je kan ook de snelheid aanpassen (linkse verticale schuiver) of het volume.

2 Over snelheid gesproken

Je kan ook het tempo midden in een partituur aanpassen, selecteer de noot en typ 'Ctrl + Alt + T'. Je krijgt een scherm waar je kan kiezen tussen een hele rij tempi, na die keus kan je het tempo ook nog aanpassen rechts.

Indien je in je partituur tempoverschillen invoert worden die gradueel mee veranderd met de temposchuiver in het afspeelpaneel.

3 Mengpaneel

Druk F10. Met het mengpaneel kan je elk instrument afzonderlijk luider of stiller zetten, links of rechts pannen, galm opzetten...

4 Instrumenten

De standaardversie van Musescor voor Windows wordt geïnstalleerd met enkel piano. Je kunt soundfonts installeren om het geluid van alle instrumenten te kunnen gebruiken. Zie hiervoor <http://www.musescore.org/nl/handboek/soundfonts>.

F Tekst

1 Liedtekst

Liedtekst, selecteer de noot waar de tekst moet beginnen (alle noten moeten ingevoerd zijn) en typ dan 'Ctrl + L' om te beginnen typen.

- duw 'spatiebalk' na het einde van elk woord: de cursor springt naar de volgende noot
- duw '-' (koppelstreepje) na een lettergreep: de cursor springt naar de volgende noot
- 'Shift + spatiebalk' verplaatst naar de vorige noot
- 'Ctrl + spatiebalk' maakt een spatie binnen een woord/lettergreep (zonder naar de volgende noot te gaan!)
- '_' (underscore) gebruiken om een lange streep na een lettergreep te trekken (de lettergreep moet aangehouden worden over verschillende noten!)

2 Akkoordsymbolen

Selecteer de noot waar de tekst moet beginnen (alle noten moeten ingevoerd zijn) en typ dan 'Ctrl + K' om te beginnen typen.

- duw 'spatiebalk' na het eind van een akkoord: de cursor springt naar de volgende noot
- 'Shift + spatiebalk' verplaatst naar de vorige noot

3 Dynamiek

Dynamiek sleep je best vanuit het 'palet' ('dynamiek') naar de juiste plaats.

4 Vingerzettingen

Vingerzettingen kan je slepen vanuit het 'palet' ('vingerzettingen') naar de juiste noot.

5 Systeem- of notenbalk tekst

Wanneer je bvb. *rit.* wil schrijven dan geldt dat voor alle instrumenten, gebruik hier 'systeemtekst' (in het menu 'Creëer').

Wanneer je *dolce* wil schrijven of *sul tasto* dan gebruik je 'notenbalk tekst' (ook in het menu 'Creëer').

6 Tekststijl

In het menu 'Stijlen' kan je 'tekststijl' aanklikken. In het volgende venster kan je links de soort tekst aanklikken en rechts op het tabblad 'Algemeen' het lettertype enz. kiezen.

7 Bewerken

Eens je tekst hebt geschreven kan je ze steeds bewerken op de vanouds bekende manier: dubbelklikken! Daarna kan je:

'Ctrl + B' = vet drukken

'Ctrl + I' = cursief drukken

'Ctrl + U' = onderstrepen

'Home', 'End', '←', '→' = verplaats de cursor

'Backspace' = verwijder het teken links van de cursor

'Delete' = verwijder het teken rechts van de cursor

'Return' = maak een nieuwe lijn

'F2' toont een tekstpalet waar je speciale tekens en symbolen kan invoeren

8 Lay-out

1 Onderbreken, verbindingen

Je kan een systeem (notenbalk) splitsen met 'onderbreken, verbindingen' uit het palet. Sleep het linkse icoontje naar een maat (wordt bruin). Je kan ook een splitsing in een pagina maken: sleep het middelste icoontje naar een maat (wordt ook bruin).

Het rechtse icoontje kan je slepen tussen twee notenbalken in een systeem om de witruimte groter te maken (kan nodig zijn bij verschillende strofes van een lied). Na het slepen dubbelklikken en aan de grepen trekken.

2 Kaders

Kaders kunnen extra witruimte creëren om bvb. een afbeelding in te voegen of extra tekst te schrijven.

Selecteer een maat en ga naar 'creër', 'maten' en 'horizontaal kader maken'. Er verschijnt een blauw vierkant voor de maat. Dubbelklikken en greep opentrekken om de witruimte groter te maken. Dit wordt ondermeer gebruikt om een opening te maken voor een CODA.

Verwijderen kan door selectie en 'Delete'.

Idem dito met een vertikaal kader.

3 Bij meerdere partituren

Indien je meerdere partituren openstaan hebt kan je tussen de werkbalken en de partituur knoppen vinden waarmee je kan wisselen van partituur.

4 Partijen

Met 'partijen' in het menu 'Bestand' kan je van je directiepartituur partijen maken. Je krijgt een scherm waarin je links één stem moet selecteren en dan duw je op 'creër stem' links onderaan. Je stem verschijnt als een nieuwe knop tussen de werkbalk en de

